

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri ERSOY** tarafından Anayasanın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ıncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Dr. Heval BOZDAĞ

Ağrı Milletvekili

Bakanlığınız tarafından 19. yüzyılda Rus konsolos Aleksandre Jaba tarafından derlenen Kürtçe klasik eserlerin 15 cilt halinde yayımlanarak kamuoyuna sunulduğu açıklanmıştır. Söz konusu koleksiyonun Türkiye'ye kazandırılması, kültürel miras açısından önemli bir gelişme olarak değerlendirilmiştir. Ancak, Bakanlığınıza bağlı Türkiye Yazma Eserler Kurumu envanterinde bulunan yüzlerce Kürtçe yazma eserin dijital ortama aktarılmadığı veya araştırmacıların erişimine açılmadığı yönündeki ciddi iddialar, bu söylem ile uygulama arasındaki açık çelişkiyi ortaya koymaktadır. Türkiye Yazma Eserler Kurumu'nun arşivinde kataloglanması tamamlanan "Şarkiyat Koleksiyonu" bünyesindeki 130 tanesi Kürtçe olan 194 yazma eserin dijital ortama aktarılmadığı, ayrıca arşivde kataloglanmayı bekleyen 300 ila 400 civarı Kürtçe yazma eser için kataloglama çalışmalarının engellendiği, bazı eserlerin tasnif edilmesine rağmen dijital sisteme aktarılmadığı iddia edilmektedir. Uzmanlar bu kaynakların, Kültür Bakanlığı tarafından basılan Jaba koleksiyonundan çok daha zengin ve kapsamlı olduğunu belirtmektedirler.

Cumhuriyet tarihi boyunca Kürtçe yayıncılık ve kültürel üretim alanında uygulanan yasaklar, kısıtlamalar ve idari engellemeler dikkate alındığında; bugün "Kürtçe klâsikler Türkiye'ye kazandırıldı" söylemiyle övünülürken, mevcut eserlerin erişime kapalı tutulması, Türkiye'de Kürt diline ve kültürel mirasına yönelik tarihsel yaklaşımın günümüzde de farklı biçimlerde sürdüğüne işaret etmektedir. Kürtçe; uzun yıllar boyunca kamusal alandan dışlanmış, yasaklanmış ve görünmez kılınmıştır. Bugün geline nokta, Kürtçe eserlerin yalnızca seçili örnekler üzerinden kamuoyuna sunulması; buna karşılık geniş bir külliyatın erişime kapalı tutulması, kültürel haklar bağlamında kabul edilemez bir eşitsizlik yaratmaktadır. Kültürel mirasın korunması yalnızca eserlerin basılmasıyla değil, aynı zamanda şeffaflık, erişilebilirlik

ve eşit muamele ilkeleriyle mümkündür. Buna rağmen, kamuya ait arşivlerde bulunan Kürtçe eserlerin sistematik biçimde dijitalleştirilmemesi ve erişime açılmaması, ciddi bir ayrımcılık ve sansür şüphesi doğurmaktadır.

Daha önce de Türkiye'deki yazma eser kütüphanelerinde bulunan Kürtçe eserlerin sayısının eksik bildirildiği, kataloglama süreçlerinde Kürtçe eserlerin dil bilgilerinin yanlış veya eksik girildiği yönünde eleştiriler kamuoyuna yansımıştı. Bu bağlamda, bir yandan Kürtçe klasiklerin yayımlanması olumlu bir gelişme olarak sunulurken, diğer yandan mevcut arşivlerin erişime kapalı tutulduğu ve Kürtçe eserlerin dijital sisteme aktarılmaması iddiaları bir çelişki yaratmaktadır. Halihazırda ülke içinde bulunan eserlerin erişimine ilişkin iddiaların açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Bir yandan Kürtçe klasiklerin yayımlanması üzerinden kamuoyuna olumlu bir tablo sunulurken, diğer yandan yüzlerce eserin erişime kapalı tutulduğu iddiaları, Bakanlığınızın kültürel miras politikalarının samimiyeti ve tutarlılığı konusunda ciddi soru işaretleri doğurmaktadır. Kürtçe kültürel mirasın bütünlüklü biçimde korunması ve erişime açılması yönünde somut adımlar atılması gerekmektedir. Kültürel miras politikaları, yalnızca belirli eserlerin sembolik olarak yayımlanmasıyla değil; tüm diller ve halklar için eşit, özgür ve engelsiz erişim ilkesiyle anlam kazanacaktır. Aksi halde, bu tür adımlar "kültürel çoğulculuk" değil, "seçici görünürlük" üretir.

Bu bağlamda;

1. Türkiye Yazma Eserler Kurumu envanterinde bulunan Kürtçe yazma eserlerin toplam sayısı kaçtır? Bu eserlerin kütüphanelere göre dağılımı nasıldır? Bu eserlerin tam ve güncel listesi kamuoyuyla paylaşılmakta mıdır?
2. Söz konusu eserlerden kaç tanesi dijital ortama aktarılmıştır? Kaç araştırmacının ve kamuoyunun erişimine açıktır?
3. Dijital ortama aktarılmayan veya erişime açılmayan Kürtçe eserler var ise, bunun gerekçesi nedir? Bu durum, Kürtçe eserler açısından fiili bir erişim engeli yaratmakta mıdır?
4. Kürtçe eserlerin dijitalleştirilmesi ve erişime açılması konusunda özel bir sınırlama, idari karar veya uygulama bulunmakta mıdır?
5. Kürtçe eserlerin kataloglama süreçlerinde dil bilgilerinin eksik, yanlış ya da kasıtlı biçimde farklı gösterildiği iddiaları doğru mudur? Bu konuda başlatılmış herhangi bir idari soruşturma var mıdır? Bakanlığınızca yapılmış bir inceleme var mıdır?

6. Bakanlığınız bünyesinde Kürtçe yazma eserlerin tasnifi, korunması ve dijitalleştirilmesi için görevlendirilmiş uzman sayısı kaçtır? Bu süreçlerde kaç Kürtçe dil uzmanı görev yapmaktadır?
7. Yurtdışından getirilen ve yayımlanan Aleksandre Jaba koleksiyonunun kamuoyuna sunulmasıyla eş zamanlı olarak, Türkiye’de halihazırda bulunan yüzlerce Kürtçe eserin neden aynı şeffaflıkla erişime açılmadığı Bakanlığınızca nasıl açıklanmaktadır?
8. Türkiye’de bulunan diğer Kürtçe yazma eserlerin de bütünlüklü bir şekilde gün yüzüne çıkarılması ve erişime açılması yönünde bir planlamanız bulunmakta mıdır?
9. Bakanlığınız, Kürtçe yazma eserlerin tamamının hiçbir ayırım gözetilmeksizin dijital ortama aktarılması, şeffaf ve eşit bir biçimde erişime açık hale getirilmesi yönünde somut bir takvim açıklayacak mıdır?
10. Kültürel miras politikalarında “seçici görünürlük” yaratıldığı, bazı eserlerin öne çıkarılırken diğerlerinin sistematik biçimde görünmez kılındığı yönündeki eleştirilere yanıtınız nedir?
11. Kürt halkının dilsel ve kültürel mirasına yönelik geçmişteki inkâr ve asimilasyon politikalarıyla yüzleşilmesi ve bu alanda eşitlikçi bir kültür politikası oluşturulması yönünde Bakanlığınızın bir çalışması bulunmakta mıdır?